

## Píše Michal Topor

(E\*forum, 03. 01. 2011)

Tu a tam dodnes vystoupí osobnost a tedy i dílo **Jaroslava Vrchlického** ze stínu, tkaného netečností, tu a tam vyprovokuje badatele k práci – k dílčím exkurzům, k edičním počínům. Za připomenutí kupříkladu stojí monografie Heleny Kokešové *Gustav Eim* (Karolinum 1999), zahrnující také edici korespondence mezi Eimem a Vrchlickým (s. 75–155), úvahy Petera Zajace (Česká literatura 6/2002, s. 625–642), resp. Hany Šmahelové (sb. *Jaroslav Vrchlický a Josef Holeček. 1853–2003*, FF UK 2004, s. 36–44) o Vrchlickém a „moderně“, studie Lucie Kostrbové *Macharův Vrchlický. K psychologii jednoho básnického vztahu* (Slovo a smysl 7/2007, s. 113–122) nebo stať Václava Petrboka, představující Friedricha Adlera mimo jiné právě ve vztahu k Vrchlickému (*Praha – Prag 1900–1945. Literaturstadt zweier Sprachen, vieler Mittler*, Passau 2010, s. 73–92). Milada Chlěbcová sestavila ze sbírek *Rok na jihu, Hořká jádra, Okna v bouři* pro Českou knižnici svazek Vrchlického *Intimní lyriky* (Nakladatelství Lidové noviny 2000). Je potom přece jen o něco snazší uvyknout dluhu. Nicméně:

1) dosud nemáme k dispozici soubornou, kritickou, nově koncipovanou edici Vrchlického díla. Dvacetisvazkový projekt *Básnického díla J. V.*, započatý v roce 1948 (Melantrich) a pod dohledem Alberta Pražáka, resp. Vítězslava Tichého dokončený roku 1963 (SNKLHU), nechal stranou, a tedy upozadil Vrchlického práce dramatické, publicistické, prozaické (nehledě k diskutabilnímu pojetí tamějšího edičního aparátu, které již před bezmála padesáti lety pojmenoval Jiří Brabec ve stále podnětné bilanci nazvané *Problematičnost zjevu Jaroslava Vrchlického*, in *Poezie na předělu doby*, ČSAV 1964, s. 163–171: dílo tu bylo vykládáno převážně prostřednictvím „biografického faktu“);

2) v polistopadových podmínkách dosud nikdo nenašel chuť a odvalu k pokusu o monografickou konfrontaci s komplexem zápletek a potíží, jež lze s výhledem k Vrchlickému i „jeho“ éře tušit. Je přitom nezbytně třeba rozvinout, a třebas i revidovat celistvě a přitom problémově pojaté interpretační výkony, jakými byly – a to jen po druhé světové válce – studie Zdeňka Pešata (kapitola *Jaroslava Vrchlický* v *Dějinách české literatury* III, Nakladatelství ČSAV 1961, s. 294–323; Pešat je také autorem hesla *Jaroslav Vrchlický* v *Lexikonu české literatury* 4/II, Academia 2008, s. 1512–1525) či Jiřího Brabce (srov. *O básnickém díle Jaroslava Vrchlického*, Česká literatura 10/1962, s. 308–334). – Není náhoda, že podobně dlouho se neobjevil nový, osobitě promyšlený výbor z Vrchlického (alespoň básnického) díla, který by bylo lze postavit vedle dvou svazků *Básní*, jež uspořádal Jaroslav Seifert (Československý spisovatel 1953), knihy *Host na zemi* (ed. Jiří Brabec a Josef Brukner, tamtéž 1966) a výboru *Básní* připraveného Zdeňkem Pešatem (tamtéž 1973). Je třeba práce, jež by důvtipně a stále potřebné potýkání s Vrchlického texty uměla

otevřít kontextům dobových scén pojmenovatelných v historicky fundovaných termínech novodobé estetiky, sociologie, politologie a třeba i ekonomie. Je třeba badatelů, kteří by neváhali prodírat se houštinami archiválií (připomínám existenci obřího fondu Jaroslav Vrchlický ve správě Literárního archivu PNP a dalšího spojitého „materiálu“ tamtéž, v jiných fondech).

Jistě, podobné nároky a bilance deficitů lze zlehka tyčit nad leckým, nad takřka nepřebornou řadu „děl“. Vrchlického role však byla chtě nechtě výjimečná: jeho tvůrčí, organizační, polemické a jiné aktivity působivě prořaly více než čtyřicet let českých (literárních) dějin – mohlo by tedy právě zevrubné studium vesmíru, scelovaného postavou, která nosila jméno „Jaroslav Vrchlický“, stát v centru oživených úvah o povaze epochy, jakoby osudově kmitající vstříc příznakům „moderny“. Za jiné příkladem: ne každá pasáž v bohatě dochované Vrchlického epistolografii patrně odpovídá kritériím, jež na publikaci dopisů hodlal uplatňovat F. X. Šalda („tato korespondence jest schopna, úctu a lásku k Jaroslavu Vrchlickému stupňovati“, *Dopisy Jaroslava Vrchlického se Sofíí Podlipskou z let 1875–1876*, Borový 1917, s. X), proč však neuvažovat – ba: nesníť – o síti detailů a stop (například v podobě digitální edice) zjevených díky trpělivé a důkladné práci s úryvky mnohostranné (intimní) rozpravy, již Vrchlický v průběhu té řady let vedl?

[www.ipsl.cz](http://www.ipsl.cz)